

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Quæstiones, Qvæ Dispvatæ Dicvntvr, & Quæstiones
Quodlibetales, siue Placitorum eiusdem S. Thomæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

Vtrum sensualitas sit vna potentia simplex vel diuidatur in plures
potentias, scilicet irascibilem, & concupiscibilem.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72780](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72780)

est de essentia sensualitatis, & sic ad sensualitatem pertinent sole appetitua vires. Alio modo sicut id quod preexigitur ad sensualitatem, & sic vires sensitua apprehensua ad sensualitatem pertinent. Alio modo sicut id, quod sensualitati obsequitur, & sic motus exequentes ad sensualitatem pertinent. Et sic verum est, quod omnia que sunt nobis communia & beatus, ad sensualitatem pertinent aequaliter, quam vis non omnia sint de essentia sensualitatis.

In argu.

AD SECUNDUM dicendum, quod Augustinus hoc quod dictum est, subiungit ad explicandum quales sunt actus sensuum exteriorum in quos motus sensualitatis intenditur, non quod ipsum sentire corporalia sit sensualitatis motus.

AD TERTIUM dicendum, quod ratio inferior habet motum circa corporis sensus: sed non eodem modo sicut sensus sua obiecta percipiunt, nam sensus percipiunt sua obiecta particulariter, ratio vero inferior habet actum circa sensibilia secundum aliquam intentionem universalem. Sensualitas vero hoc modo tendit in obiecta sensuum, sicut & ipsi sensus, scilicet particulariter.

AD QUARTUM dicendum, quod in tetatione primum parentum, serpens non solum proposuit aliquid, ut appetendum, sed suggerendo decepit. Non autem deciperet homo proposito sensibili delectabilis, nisi iudicium rationis per passionem appetitua partis ligaretur, & ideo sensualitas vis appetitua est.

AD QUINTUM dicendum, quod sensualitas dicitur esse vicina rationi scientia, non quantum ad genus potentia, sed quantum ad obiecta, quia utraque circa temporalia versatur, licet alio, & alio modo, ut dictum est.

D. 23.

AD SEXTUM dicendum, quod diversitas apprehensionum per accidens se haberet ad appetitua vires, nisi diversitati apprehensionum diversitas apprehensionum coniungeretur, nam sensus qui non est nisi particularium non apprehendit bonitatem absolutam: sed hoc bonum. Intellectus vero quia est uniuersalium, apprehendit bonitatem absolutam, & ex quo diversificatur appetitus inferior a superiori, ut dictum est.

D. 229.

In cor. ar. & ad 3. arg.

AD SEPTIMUM dicendum, quod bonum in quod fertur appetitus sensibilis, est bonum particulare, quod considerat, ut hic, & nunc, siue sit necessarium siue contingens, quia etiam videre solem est oculis delectabile, ut habetur Eccl. ii. siue sit verum bonum, siue apparens. Unde patet responsio ad octauum.

AD NONUM dicendum, quod sensitua pars dupliciter accipitur. Quandoque secundum quod diuiditur contra appetitua, & sic continet vires apprehensiuas tantum. Et hoc modo sensualitas non pertinet ad sensitua partem nisi sicut ad id, quod est quasi eius origo: unde & ab ea potest denominari. Quandoque vero accipitur secundum quod comprehendit in se, & appetitua & motua, prout anima sensibilis diuiditur contra rationalem & uegetabilem. Et sic in sensitua parte anime sensualitatis includitur.

Ad x. dicendum, quod ratio inferior alio modo intendit in corporis sensus, & in res ad corpus pertinentes, quam sensualitas, ut prius dictum est, & propter hoc ratio non sequitur.

ARTICVLVS II.

Utrum sensualitas sit una simplex potestas, uel diuidatur in plures, scilicet irascibilem, & concupiscibilem.

1. p. q. 81. ar. 2.

SECUNDO queritur, utrum sensualitas sit una simplex potentia, uel diuidatur in plures potentias,

scilicet irascibilem, & concupiscibilem. Et videtur quod sit una simplex potentia non diuisa in plures potentias, quia in definitione sensualitatis dicitur, quod est quaedam vis anime inferior, quod non dicitur si in se plures vires contineret. ergo videtur quod non diuidatur in plures potentias.

¶ 2 Præ. Eadem potentia anime est vnus contrarietas, ut visus albi, & nigri, sicut dicitur in secundo de Anima. Sed conueniens, & nocium sunt contraria: ergo eadem vis anime se habet ad vtrumque, scilicet concupiscibilem, se habet ad conueniens, irascibilem vero ad nocium. ergo eadem vis est irascibilis, & concupiscibilis, & sic sensualitas non diuiditur in plures vires.

¶ 3 Præ. Per eandem virtutem aliquis recedit ab vno extremo, & accedit ad alterum, sicut ratione grauitatis lapis recedit a loco supremo, & accedit ad locum infimum: sed per vim irascibilem anima recedit a nocuo fugiendo ipsum, per vim autem concupiscibilem accedit ad conueniens concupiscendo ipsum. ergo eadem vis anime est irascibilis, & concupiscibilis, & sic idem quod prius.

¶ 4 Præ. Proprium obiectum gaudij est conueniens, gaudium autem non est, nisi in concupiscibili. ergo proprium obiectum concupiscibilis est conueniens. Sed conueniens est obiectum totius sensualitatis, ut patet ex definitione sensualitatis præposita, nam res ad corpus pertinentes sunt res corpori conuenientes. ergo tota sensualitas nihil aliud est quam concupiscibilis: aut ergo irascibilis, & concupiscibilis sunt idem, aut irascibilis ad sensualitatem non pertinet, & quod eorumque horum dicitur habetur propositum, quod sensualitas est vna simplex vis. Sed dicendum, quod sensualitatis obiectum est etiam nocium, sicut conueniens, ad quod irascibilis se extendit.

¶ 5 Sed contra, Sicut conueniens est obiectum gaudij, ita nocium, vel disconueniens est obiectum tristitia: sed tam gaudium quam tristitia sunt in concupiscibili. ergo tam conueniens quam nocium sunt in obiectum concupiscibilis, & sic quicquid est obiectum sensualitatis est obiectum concupiscibilis, & ita idem quod prius.

¶ 6 Præ. Appetitus sensibilis præsupponit apprehensionem: sed eadem vi apprehensua apprehenditur conueniens & nocium. ergo & eadem vis appetitua se habet ad vtrumque, & sic idem, quod prius.

¶ 7 Præ. Secundum Augustinum odium est ira inueterata: sed odium est in concupiscibili, ut probatur in secundo Topico. quod amor est in eadem, ita autem in irascibili. ergo eadem vis est irascibilis, & concupiscibilis: aliter enim ira non posset esse in vtraque.

¶ 8 Præ. Illud anime, quod cuiuslibet potentie competit, non requirit potentiam determinatam ab alijs distinctam: sed concupiscere ad quilibet potentiam anime pertinet, quod patet ex hoc, quod quilibet potentia anime in suo obiecto delectatur, & illud concupiscit. ergo ad concupiscendum non debet aliqua potentia ordinari ab alijs distincta, & sic concupiscibilis non est alia potentia ab irascibili.

¶ 9 Præ. Potentia secundum actus distinguuntur: sed in quolibet actu irascibilis includitur actus concupiscibilis, nam ira habet concupiscentiam vinctam, & sic de alijs. ergo concupiscibilis non est alia potentia ab irascibili.

Sed contra est, quod Damascenus distinguit appetituum sensituum in irascibilem, & concupiscibilem, & similiter Gregorius Nissenus in libro, quem dicitur

scere appetitu naturali pertinet ad quamlibet potestiam, nã qualibet potentia aia natura quãdã est, & naturaliter in aliq̃ inclinãt. & similiter est distinguendum de amore & delectatione & alijs huiusmodi.

AD NOVVM dicendum, quod in definitione passionum irascibilis ponitur actus appetitiuã cõmunis vt appetere, non autem aliquid ad concupiscibilem pertinens, nisi sit principium, vel terminus, ut si dicatur, quod ira est appetitus vindictã propter præcedentem contristationem.

ARTICVLVS III.

Utrum irascibilis, & concupiscibilis sint tantum in appetitu inferiori, vel in superiori.

1. p. q. 82. art. 5.

TERTIO queritur, utrum irascibilis, & concupiscibilis sint tantum in appetitu superiori, vel etiam inferiori. Et videtur quod in superiori, nã appetitus superior ad plura se extendit quam appetitus inferior, cum sit, & corporalium, & spiritualium. si ergo appetitus inferior diuiditur in duas vires, scilicet irascibilem & concupiscibilem, multo fortius & superior diuidi debet.

Ca. 13. to. 3.

¶ 2 Præt. Quæcunq; vires sunt aia fm seipsam ad superiorem pertinent partem, nam vires inferiores sunt communes animã & corpori, sed irascibilis & concupiscibilis sunt animã secundum seipsam. vnde dicitur in lib. de Spiritu & Anima, has potentias habet anima antequam corpori miscetur, si qdem sunt ei naturales, nec aliud sunt quã ipsa tota, namque anima substantia in his tribus plena, & perfecta consistit, id est in rationalitate, concupiscibilitate & irascibilitate. ergo irascibilis & concupiscibilis ad appetitum superiorem pertinent.

2. de anima Com. 21. to. mo 2.

¶ 3 Præt. Secundum Philosophum in lib. de Aia & vndecimo Metaphysicorum sola pars animã rãnalis est a corpore separabilis, sed irascibilis & concupiscibilis remanent in anima a corpore separata, ut dicitur in lib. de Spiritu & Anima, ergo irascibilis & concupiscibilis ad partem rationalem pertinent.

Capitu. 15. a medio c. 13. tom. 7.

¶ 4 Præt. Imago trinitatis querenda est in superiori parte animã: sed secundum quosdam assignatur imago in rationali, irascibili, & concupiscibili. ergo irascibilis & concupiscibilis ad superiorem partem pertinent.

¶ 6 Præt. Caritas dicitur in concupiscibili, spes autem in irascibili: sed caritas, & spes non sunt in appetitu sensitivo qui non potest extendi ad immaterialia. ergo irascibilis & concupiscibilis nã sunt tantum in appetitu inferiori, sed in superiori.

¶ 7 Præt. Vires humanã dicuntur illã quas homo supra cetera animalia habet, quã pertinent ad superiorem animã partem: sed distinguitur a magistris duplex irascibilis, humana & non humana, & similiter concupiscibilis. ergo prædictã vires non sunt tantum in appetitu inferiori, sed in superiori.

¶ 8 Præt. Operationes virtutum sensitiuarum tam apprehensuarum quam appetitiuarum non manent in anima separata, quia per corporis organa exercetur, alias anima sensibilis in brutis esset incorruptibilis utpote potens suã operationem habere per seipsam: sed in anima separata remanet gaudium & tristitia, amor, & timor, & alia huiusmodi, quã attribuantur irascibili & concupiscibili. ergo irascibilis & concupiscibilis non sunt tantum in sensitiva parte, sed etiam in intellectiva.

In lib. de virtutibus animã c. 8. & 9. Dam. 2. c. 13.

SED CONTRA, est quod Damasc. & Grego. Nisenus & Philosophus ponunt esse eas in sensibili appetitu tantum.

RESPON. Dicendum, quod cum actus appetitiuarum partium præsupponat actum apprehensuarum, & distinctio appetitiuarum adiuuicẽ, aliquantulum similis est distinctio apprehensuarum. Inuenimus autem hoc in apprehensiuis potentijs, qd respectu illarum apprehensiuã superior manet vna, & indiuisa, respectu quarum apprehensiuã inferiores distinguuntur. Vna. n. intellectiua potentia cognoscimus omnia sensibilia quãtunã earum naturas, respectu quarum vires sensitivã distinguuntur. Vnde fm Augustinum terius aliud est, quod videtur, & qd audit: sed interius in intellectu est idẽ. Et similiter est de appetitiuis, qd appetitiua superior est vna respectu omniã appetibilem, quamuis appetitiuã inferiores respectu diuersarum appetibilem distinguuntur. Cuius rão ex vtraque parte est, quod vis superior habet obiectum vniuersale: sed inferiores vires habent obiecta particularia. Multa autẽ per se concurreunt particularibus, quã per accidens se habent ad vniuersale. Et ideo cum accidentalis differentia nõ diuersificet speciẽ, sed solum illa, quã est per se, potentia inferiores inueniuntur fm speciem distinctã: sed superior potentia remanet indiuisa, sicut patet, quod obiectum intellectus est, quod quid est. vnde est potentia intellectus se extendit ad omnia, quã habent quidditatem, nec diuersificatur per aliquid fortitias, quã rãonem quidditatis non diuersificat. Sed cum obiectum sensus sit corpus, quod est mouere organum, fm diuersã rãonem mouendi oportet potentias diuersificari. vnde alia potentia est visus, & auditus: quia alia rãone mouetur sensum color, & sonus, & similiter est ex parte appetitiuarum. nã obiectum appetitus superioris, vt supra dictum est, est bonum absolute: sed obiectum appetitus inferioris est res aliquo modo proficua animã. Arduum autẽ, & delectabile, non fm eandẽ rãonem sunt conuenientia animalã, vt ex prædictis patet. ideo per hoc essentialiter diuersificatur obiectum appetitus inferioris: non autẽ obiectum appetitus superioris, qd rãdit in bonum absolute quo concupiscitur: sed alio rão, cum cognoscat vniuersaliter, & immaterialiter, qd sensus materialiter, & particulariter cognoscat, ita appetit' superior circa eadẽ habet operationẽ eũ appetitibus inferioribus, quãtunã obiecta materialiter, & cum aliqua passione corporali, quibus passionibus nomen irascibilis, & concupiscibilis imponit. Appetitus vero superior hãt aliquos actus similes inferiori appetitui: sed absq; omni passione. Et sic operationes superiores appetitus fortitudo interdũ nomina passionũ, sicut voluntas vincit dicitur ira, & quietatio voluntatis super aliquo dignibili, dicitur amor, & eadem rãone ipsa voluntas, si hãt actus pro ducit, dicitur interdum irascibilis, & concupiscibilis, non tñ proprie: sed per quandã similitudinem, nec tamen ita, quod in voluntate hãt aliquas vires diuersẽ similes irascibili, & concupiscibili.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod quis appetit' superior plura se extendat quã inferior, tñ quã hãt vniuersaliter bonũ p. proprio obiecto nõ diuidit i plures potestates. AD SECVNDVM dicẽdũ, quod liber ille nõ est Augustini, oportet eũ i auctoritate accipere: tñ potest dici, quod intelligit de irascibili, & concupiscibili similitudine dicitur: vel loquitur quãtunã ad originẽ potentiarum, oẽs potentia sensitivã ex essentia animã fluunt.